

IN MEMORIAM LŐRINCZ CSABA

1959–2008

Bíró Gáspár

LÓRINCZ CSABA HALÁLÁRA

Csaba, te mindig adtál a részletekre. A sors meg elbánt veled, még azt az esélyt sem adta meg, hogy dönts, hogyan kívánsz, akarsz meghalni. Valahogy úgy gondoltam: derűsen, meghitten, szeretteid körében, ahogyan azt mindenki szeretné. S nem most, Istenem, hanem valamikor harminc–negyven év múlva.

Nem tudok és nem is akarok itt mindent elmondani mindazokról a dolgokról, amelyekről vitáink folytak az elmúlt 29 évben, amióta ismerlek. Ez jelen idő, mert az én életemből nem fogsz csak úgy eltűnni, barátom. Ezt mérhetetlen méltánytalanságnak tartanám. Nem úgy van az Csaba, hogy fogom magam és meghalok. Végigvitakoztuk ezt a majd' harminc évet, s ezentúl is fogok veled vitatkozni, amíg lehet, betűkkel, gondolatban, aztán majd megegyezünk valamiben vagy sem, majd oda-fönn.

Szóval barátom, nem fogsz olyan könnyen megszabadulni tőlem.

Megmagyarázom, ne félj. Előtted mindig mosakodnom kellett. Te vagy, még mindig te vagy az egyetlen, számomra hiteles idealista, ha nem veszed rossz néven, romantikus ezen a környéken. S ez kötelez. Igaz, soha nem vetemedtünk odáig beszélgetéseink során, hogy jelzőkkel illessük egymást, idealista, realista vagy ehhez hasonlók. Ennek ellenére emlékszem, hogy vagy tíz éve majdnem összepofozkodtunk egy kocsmában valami elvi vagy valami fontos kérdésben, de gyorsan lehültünk. Az idealizmusod nagyon zavart, mert egyszerűen a valamikor megtagadott éneket láttam visszaköszönni. Igen, valamikor én is az voltam, de Afrika meg más ügyek a földhöz vágtak, ráragasztottak a cinikus realizmusra, ami mint soha nem elérhető, kívánatos gyümölcsöt üldözött a teáltalad vallott idealizmust. Elnézésedet kérem, Csaba, hogy itt magyarázkodom, de eddig nem volt lehetőségem rá. Majdnem azt mondtam, hogy az aktuális ügyek elvitték minden energiánkat. Ez nem teljesen igaz. Emlékszel, hogyne emlékeznél, amikor 2007 júliusának egyik éjszakáján anyukád sepsiszentgyörgyi házának udvaráról néztük a fiammal, Ágosttal és Ágival, akkor csak jövődő feleségemmel a csillagokat? Nem tudnám itt visszaadni

a beszélgetés tartalmát, nem is ez a lényeg, hanem hogy az egy nagyon fontos beszélgetés volt. Az autós baleseted után volt vagy két héttel, amiből minden mértékadó vélemény szerint nem lehetett úgy kijönni, mármint majdnem sértetlenül, ahogyan te kijöttél. S te mindeközben úgy nézted a csillagokat, mintha először láttál volna éjjeli égboltot. Mondtam magamnak: ez már ilyen. Hát valóban olyan, neked van igazad, Csaba.

Ha valaki komolyan vette valaha az erkölcsileg megalapozott politikai dolgokat, az te voltál. Láttam, hallottam, éreztem, hogy mindez számodra élet-halál kérdése. Amikor ezt nekem többször kifejtetted részletesen, először úgy 1989–90 táján, egyszerűen nem hittem el. El kellett telni majd' húsz évnek, hogy átértékeljem az akkori véleményemet. Mindig mondtad pedig, hogy egykoron haza akarsz menni. Ezt sem hittem el, addig, amíg a saját szememmel nem győződtem meg róla, hogy mennyire mélyen van benned a szeretet, sőt szerelem az erdélyi, az uzonkai, a sepsi, s még lehetne folytatni, táj iránt. Ez az enyém, a miénk, mondtad, kitekintve az autó ablakán. Most már értem, Csaba. Akkor nem teljesen.

Holnap vagy holnapután hazamész. Ezt akartad, ezt kaptad. De se te, se én nem így képzeltük el. A véleményemet az idealizmusodról továbbra sem vagyok hajlandó alapjaiban megváltoztatni. Azt viszont el kell ismernem, korrekcióra van szükség. S ez a te múlhatatlan érdemed. A múlt csütörtökön ígért Van Creveld-köteteket meg postázom a Vatikánba.